

LÄRAR- HANDLEDNING

Handbok för superhjältar – Del 10: Alla ljuger
av Elias & Agnes Våhlund
En handledning av Malin Wedsberg

Introduktion

Den här handledningen innehåller övningar som ska hjälpa dig att få dina elever att utveckla sin *läsförståelse*, och därmed sin *läslust*, genom att arbeta med *ordförståelse*, träna på att använda *läsförståelsestrategier* och att göra *textkopplingar*.

”Handbok för superhjältar” passar också utmärkt att ha som grund och utgångspunkt i *värdegrundsarbete*. I handledningarna till ”Handbok för superhjältar” del 1–9 hittar du övningar som knyter an till elevernas vardag med utgångspunkt i det berättelserna tar upp samt samarbetsövningar och uppgifter som tränar kamratskap och relationer.

Vill du arbeta ännu mer med värdegrundsfrågor och icke-kognitiva förmågor, då är boken *Superklassen* ett bra komplement. Den är skriven av av Elias Våhlund, författare till ”Handbok för superhjältar”, och Gisela Person som är lärare. Den innehåller 25 nivåindelade övningar för att stärka elevers självförtroende, motivation, samarbetsförmåga, empati, egna välmående samt kreativitet och nyfikenhet.

Läsförståelse

Exempel på läsförståelsestrategier kan vara att förutspå handlingen, utreda nya ord och uttryck, ställa frågor till texten, klargöra otydligheter och sammanfatta textinnehåll. Men kom ihåg, det är textens innehåll som är det viktiga, inte själva strategin. Fokus ska ligga på textens innehåll.

Textkopplingar är också ett utvecklande arbetssätt för att göra texten tydlig för eleverna. Under läsningen stannar man upp och jämför texten med andra liknande texter – *text till text-koppling*, jämför texten med egna erfarenheter – *text till mig själv-koppling*, jämför texten med världen utanför – *text till världen-koppling*.

Det är du som pedagog som introducerar och modellerar. Ett exempel på att modellera kan vara att ”tänka högt”, att berätta för eleverna hur Du tänker och känner när ni läser en text. Lärare och klass har en dialog om textens innehåll. Textsamtalen ska vara strukturerade och tydliga, alla ska kunna delta på sin nivå.

Läs högt och läs i par, diskutera och reflektera tillsammans! Vikten av gemensam läsning och högläsning kan inte nog betonas. Genom de gemensamma läsoplevelsorna får eleverna verktyg som de sedan kan använda i det egna läsandet.

Alla övningar i handledningen delas in i vad man kan göra före läsningen, under läsningen och efter läsningen.

Läsförståelsefrågorna är indelade i:

På raderna – svaret står i texten.

Mellan raderna – här handlar det om att kunna dra egna slutsatser och läsa ”mellan raderna”.

Bortom raderna – här tänker man själv vidare och reflekterar över texten.

Läsförståelseövningar hittar du under varje kapitel.

Före läsningen

- Börja med att repetera vad som hände i den förra delen *En ny vän*.
- Titta tillsammans på bokens omslag. Titta på bilden, läs titeln. Vad tror ni boken kommer att handla om? Be eleverna att motivera sina svar, t.ex. genom att du motiverar varför du tycker och tror så eller så eller fråga ”Varför tror du det?” ”Hur tänker du nu?” Titta även på den stora bilden som inleder boken (s. 2–3).
- ”Vad ser ni här?” ”Var någonstans är det?” Jämför bilden med slutbilden (s. 94–95) Vad skiljer bilderna åt? Hur kommer det sig?
- Vad är en prolog? (Här bara ett citat.) Vad berättar prologen?
- Inför epilogen: Vad är en epilog? På vilket sätt skiljer den sig mot de övriga kapitlen?
- På omslaget står det två namn: Elias och Agnes Våhlund. Varför står de namnen här? Vilka är de? Mer info om Elias och Agnes hittar du på: www.rabensjogren.se/forfattare-illustratorer
- Förbered läsningen inför varje kapitel genom att gå igenom svåra ord och uttryck – se nedan under respektive kapitel. Men tänk också på att vissa ord förklaras bäst i sitt sammanhang och kan vara bättre att ta upp UNDER läsningen.

Under läsningen

- Gör textkopplingar. Vid högläsning, stanna upp vid lämpliga tillfällen och gör kopplingar till:
ANDRA TEXTER: Påminner det här om något annat vi läst? Berättelser om barn som mobbas, tuffa tjejer (Pippi Långstrump), bli någon annan, superhjältar, serier.
ELEVERNAS EGNA ERFARENHETER: Vad känner vi igen från t.ex. miljöer som skolan, vänskap – att bli ovänner, att kunna säga förlåt.
VÄRLDEN UTANFÖR: Vad får berättelsen oss att tänka på om världen utanför?
- Om barnen läser självständigt, arbeta på samma sätt och diskutera t.ex. efter varje kapitel eller ett stycke i kapitlet som du förutbestämt.
- Be eleverna stanna upp i sin läsning om det är något de inte förstår och fråga dig eller en kompis.

- Be eleverna ringa in (alternativt skriva ner eller räcka upp handen för att fråga om) ord som är svåra att läsa eller förstå och diskutera dem allt eftersom.
- Be eleverna att försöka läsa om en mening eller ett stycke de inte förstod.

Efter läsningen

- Låt eleverna svara på läsförståelsefrågorna, se nedan. Låt eleverna formulera egna frågor. *Diskutera* frågor och svar tillsammans. Många av de öppna frågorna har inga givna svar utan finns där för att väcka tankar och göra reflektioner ihop i klassen och leder också till fortsatta diskussioner. Vid de frågor som passar extra bra att samtala kring och diskutera finns en **röd textrad**.
- Låt eleverna sammanfatta texten. Prata tillsammans om hur den började, vad som hände sedan och hur den slutade. Detta kan vara ett enskilt kapitel, men även hela boken när ni läst klart.

Berättelsen

Alla ljuger är den tionde delen i serien ”Handbok för superhjältar” och fortsättning på *En ny vän*.

Lisa har fått en ny vän, en riktig bästis – Sandra. Men Lisa måste ljuga för Sandra för att inte avslöja att det är hon som är Röda Masken. Lisa hatar att hon aldrig kan vara ärlig mot de människor hon tycker om. Inte ens mot mormor.

Samtidigt är Sandra förkrossad. Hennes pappa Wolfgang har ljugit för henne hela livet om vem han är. Max, Robert och Nick ljuger varje dag för sina föräldrar. Fast den största lögnen av alla vet inte ens Lisa om. Men i den här boken kommer hon att få reda på den ...

Tema

superhjältar, superkrafter, vänskap, samarbete, förlåtelse, tillsammans blir man starka, att tro på sig själv, äventyr, rädsla, ondska kontra godhet, sanning kontra lögn

Läsförståelsefrågor

Prolog

LÄSFÖRSTÅELSEFRÅGOR

- Vad menas med citatet? ”Försök att alltid säga sanningen – men alla sanningar behöver inte sägas.”

Diskutera tillsammans både före och efter läsning av boken. Har citatet fått en tydligare innebörd efter läsning av boken.

Kapitel 1

ORD OCH UTTRYCK

en dröm hade krossats, sprang på varandra (med betydelsen mötte varandra/träffades), vinddraget, tryckvåg, flög som en vante, bister min

LÄSFÖRSTÅELSEFRÅGOR

- Vilka egenskaper har Sandra som gör att Lisa gillar henne? (på raderna)
- Varför tror inte Lisa att hon och Sandra någonsin kan bli vänner? (på raderna)
- Varför ljuger Lisa om att hon är sjuk och säger inte som det är till mormor – att hon inte vill gå ut eftersom hon är rädd för att träffa Sandra? (mellan raderna)
- Hur kommer Lisa på hur hon ska göra för att skapa en tryckvåg? (mellan raderna)
- Har du någon gång skyllt på att du känner dig sjuk, fast anledningen till att du inte ville gå till skolan varit en helt annan? (bortom raderna). **Diskutera tillsammans.**

Kapitel 2

ORD OCH UTTRYCK

spärrade upp ögonen, ovärderliga

LÄSFÖRSTÅELSEFRÅGOR

- Hur reagerar Sandra när Lisa visar henne filmerna på nätet? (på raderna)
- Vad tror Sandra att hennes pappa jobbar med? Var gör han på riktigt? (på raderna)
- Sandra tycker att hennes pappa är världens snällaste. Lisa säger att han är en hemsk människa. Hur kan de tycka så olika? (mellan raderna)
- Kan man vara både och – både snäll och ond? (bortom raderna) **Diskutera tillsammans.**
- Tycker du att det var rätt av Lisa att berätta för Sandra vem Wolfgang egentligen är? Varför/varför inte? (bortom raderna)

Kapitel 3

ORD OCH UTTRYCK

nöja sig med det svaret, tappa fattningen

LÄSFÖRSTÅELSEFRÅGOR

- Varför vill inte Lisa att Max ska berätta för Robert och Nick att Sandra är Wolfgangs dotter? (mellan raderna)
- Hur kommer det sig att Max ändå berättar om Sandra för Robert och Nick? (mellan raderna) Tycker du att Max gör rätt? Eller borde han varit tyst? (bortom raderna)
- Varför blir Lisa så arg, när Robert, Nick och Max säger att hon aldrig mer får träffa Sandra? (på raderna)
- Hur skulle du reagera om du fick veta att en kompis förälder var en skurk? (bortom raderna) **Diskutera tillsammans.**

Kapitel 4

ORD OCH UTTRYCK

kom på fötter, stod stilla i hennes huvud, gick allt annat än fort, garantera, gentjänst

LÄSFÖRSTÅELSEFRÅGOR

- Sandra säger att det känns som om hon ska explodera. Varför känner hon så? (mellan raderna)
- Varför tycker inte Erik att Sandra bör träffa sin pappa? (på raderna)
- Hur gör Lisa för att övertala Erik att Sandra behöver få träffa Wolfgang? (på raderna)

Kapitel 5

ORD OCH UTTRYCK

anstalt, röntgades, visiterades, försäkra oss om, kändes som en evighet, tidsfråga, fanns ingen tvekan om, genomlida, trakasserade

LÄSFÖRSTÅELSEFRÅGOR

- Beskriv hur fångelset ser ut på utsidan och på insidan. (bildfråga samt på raderna)
- Vad känner Sandra när hennes pappa kommer in i besöksrummet? (mellan raderna)
- Varför visar Wolfgang foton på sig och på Sandra som liten för Sandra? (på raderna)
- Hur kommer det sig att Wolfgang blev en skurk enligt honom själv? (på raderna)
- Hur tror du att Wolfgang hade varit idag om han inte blivit mobbad när han var barn? (bortom raderna) **Diskutera tillsammans.**

Kapitel 6

ORD OCH UTTRYCK

eskorterade, sprinten, raglade, förgäves, öronbedövande ljud

LÄSFÖRSTÅELSEFRÅGOR

- Varför börjar Sandra hosta när hon ska lämna fångelset? (mellan raderna)
- Hur gör Sandra för att låsa upp fångarnas celler? (på raderna)
- Varför ringer Wolfgang till någon? (på raderna)
- När tvekar Sandra och undrar om hon verkligen gör rätt när hon hjälper Wolfgang att fly? (på raderna) Tycker du att hon gör rätt eller fel? Varför/varför inte? **Diskutera tillsammans.**
- Vad kan det vara för smattrande oväsen Sandra hör? (mellan raderna)

Kapitel 7

ORD OCH UTTRYCK

en helikopter hovrade, för allt vad hon var värd, rotorbladen, allmänheten

LÄSFÖRSTÅELSEFRÅGOR

- Varför får Sandra en chock när hon ser vem som är i helikoptern? (på raderna)
- Hur tror du att vakterna känner när Rebecka siktar på dem med ett maskingevär? Hur känner fångarna när de blir befriade? (bortom raderna)
- Hur kommer det sig att kyrkklockorna i Rosenhill ringer? (på raderna)
- Varför tror Wolfgang att Elli, Edith och Erik kommer bli rädda när de förstår att han har rymt från fångelset? (mellan raderna)

Kapitel 8

ORD OCH UTTRYCK

blodiga medeltiden, andfådda stämma, upplösningstillstånd, haffade, kåkfarare, panikslagen, drygt hundra, utbrytare

LÄSFÖRSTÅELSEFRÅGOR

- Varför vill rektorn att alla elever ska skynda sig hem när kyrkklockorna ringer? (på raderna)
- Varför misstänker Lisa direkt att Sandra har med klockringningen att göra? (mellan raderna)
- Vart tar alla fångar vägen när de lyckats ta sig ut från fängelset? (på raderna)
- Vad tror du skulle hänt om Lisa och de andra superhjältarna inte hjälpt polisen att fånga bovarna? (bortom raderna)
- Hur många fångar är fortfarande fria när det blir kväll? (mellan raderna)

Kapitel 9

ORD OCH UTTRYCK

massinvasion, zombieapokalypser, förfärat, glipa

LÄSFÖRSTÅELSEFRÅGOR

- Varför är det så viktigt för Lisa och superhjältarna att få tag på handboken? (på raderna)
- Hur kommer det sig att Lisa brukar lämna fönstret till sitt rum öppet? (på raderna)
- Varför tror Nick att det är Sandra som tagit handboken? (mellan raderna)
- Vad är det som gör att Lisa tycker det är något skumt med mormor? (på raderna)
- Varför bestämmer sig Lisa för att hon och superhjältarna ska gå in i Carolines hus? (mellan raderna)
- Vad tror du att mormor och Caroline har för hemligheter hemma hos Caroline? Varför tror du så? (bortom raderna)

Diskutera tillsammans.

Epilog

ORD OCH UTTRYCK

nämnavert, dörrkarmen, monitorer

LÄSFÖRSTÅELSEFRÅGOR

- Hur kan mormor och Caroline veta att det är Lisa som är Röda Masken? (mellan raderna)
- Varför håller Lisa på att svimma av förvåning när de kommer upp på Carolines vind? (på raderna)
- Den här boken heter *Alla ljuger*. Varför tror du att den heter så? (mellan raderna)
- Fundera över vilka i boken som ljuger och varför de gör det. (bortom raderna)

Diskutera tillsammans.

För att behålla din hemliga identitet kommer du ibland att behöva ljuga. Men lögnen kräver ett bra minne. Och ju fler gånger du ljuger, desto svårare blir det att komma ihåg vad du sagt. Så ljug bara om du verkligen måste.

- Vad tror du menas med det här citatet ur "Handbok för superhjältar"? (mellan raderna)
  - Varför har författarna avslutat berättelsen med just det här citatet? (mellan raderna)
  - Tycker du att det okej att ljuga ibland? I så fall när och varför? (bortom raderna)
- Diskutera tillsammans.**
- Har du hört talas om "vita lögnen"? Vad är det? **Diskutera tillsammans.**

Skrivuppgifter

Byt perspektiv

LISAS ANTECKNINGAR

Läs gemensamt Lisas dagboksanteckning (s. 93) och be sedan eleverna att byta perspektiv. De ska sätta sig in i Sandras situation. Hur skulle Sandra beskrivit samma dag i sin dagbok? Hur känner och tänker hon samma dag? Utveckla övningen och låt eleverna försöka tänka som Erik. Vad skriver han i sin dagbok den 3 juni?

Återberättande text

Här passar det bra att arbeta vidare med texttypen *återberättande text*. Det kan vara Sandras eller Eriks dagbokstext eller en text om något eleverna själva upplevt. Skriv först en gemensam text, därefter får eleverna skriva individuellt.

Gå tillsammans igenom skrivtabellen nedan. Bestäm en händelse, t.ex. om ni varit på en utflykt med klassen och skriv nyckelord i rutorna. Sedan skriver ni en text tillsammans där ni tänker på att använda tidsord (skriv upp förslag på tavlan).

Sedan kan eleverna använda skrivtabellen och förslagen på tidsord som hjälp när de planerar sitt eget skrivande.

Tidsord: först, en dag, till att börja med, igår, plötsligt, strax, då, först, sedan, till att börja med, därefter, i måndags, efter en stund, efter ett tag, slutligen, till slut, till sist.

FÖRST	
DÅ HÄNDE	
EFTER DET	
TILL SLUT	

SYFTE:
återberätta något som hänt

STRUKTUR:
Berättelsen sker i tidsordning:

- inledning
- händelsekedja
- avslutning

Texten innehåller sambandsord, tidsord och beskrivande verb.

EXEMPEL:
dagbok, artikel

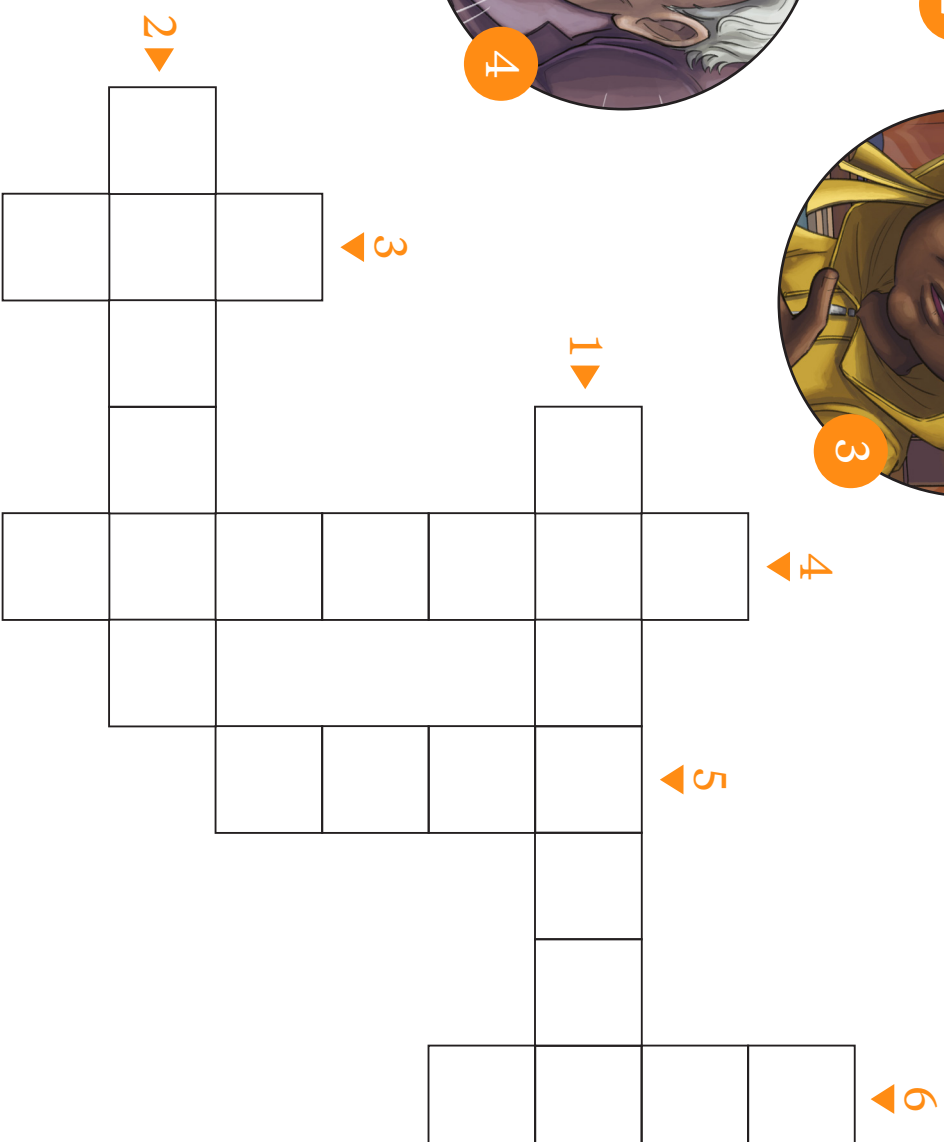
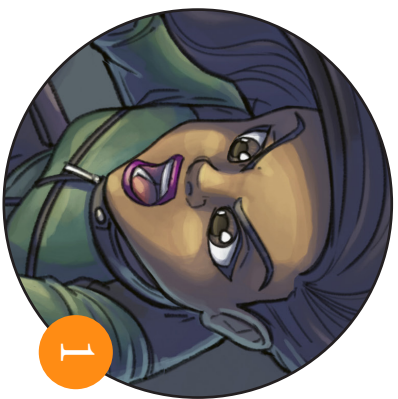
Övning: Två lögner och en sanning

Dela in eleverna i smågrupper. Be dem att en i taget säga tre påståenden om sig själv. Två av deras påståenden är lögn och ett är sant. Sedan ska de andra i gruppen gissa vilket påstående som är sant och vilka som är lögn.

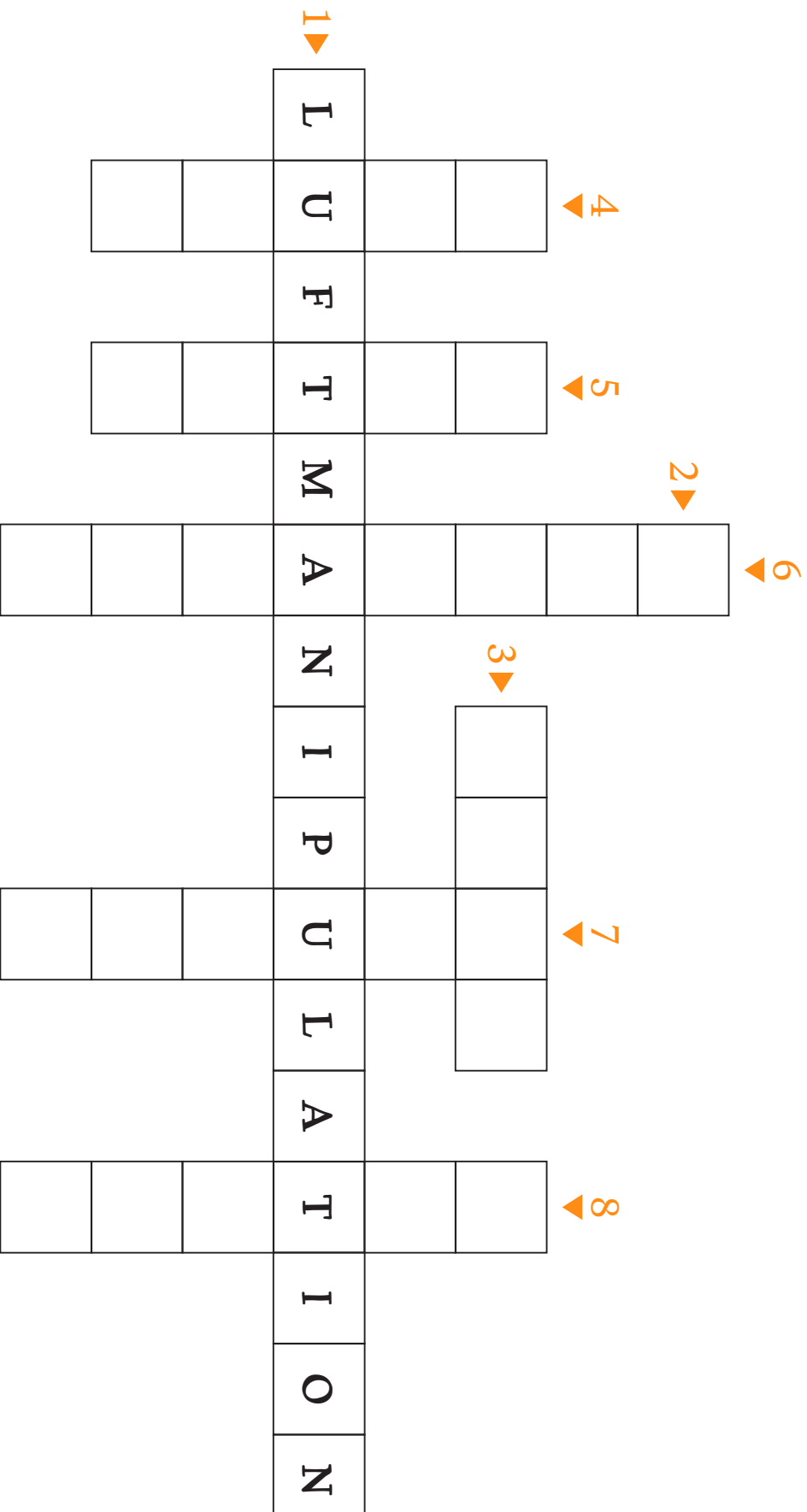
Diskutera sedan i helklass hur det kändes att ljuga och hur var det svårt eller lätt för de som lyssnade att gissa rätt.

Bildkorsord

Korsord

1. I början av boken tränar Lisa på _____.
2. De jobbar på fängelset.
3. Erik, Edith och _____ mobbade Wolfgang när han var liten.
4. Motsatsen till att tala sanning. _____.
5. Sandra lätsas få _____ när hon ska rädda sin pappa i fängelset.
6. Wolfgang var ledare för ligan _____.
7. Den här boken heter Alla _____.
8. Sandra är Wolfgangs _____.